

Рік роботи Інституту Тараса Шевченка

65 річниця Шевченка призвела до заснування в Харкові спеціального науково-дослідчого Інституту Тараса Шевченка, що поставив собі за мету збирати та зосереджувати матеріали про самого Шевченка насамперед, а потім і взагалі про українське письменство XIX—XX ст. Організацію подібного інституту намічено після Жовтневої революції, коли був оголошений лозунг: „замість культу Шевченка—наукове дослідження поета та його доби“. За зразки для нової установи стали: старий „Пушкинський Дом“ у Ленінграді й нові Інститути Леніна та Маркса й Енгельса.

Відповідно до основних завдань Інституту роботу його поділено на дві частини. По-перше, має бути Будинок Шевченка—музей і бібліотека, де згущувалися б усякі—рукописні, друковані, меморіальні тощо—матеріали, що освітлюють і самого Шевченка, і його добу, і все нове українське письменство, якого найславнішим представником він був. По-друге, Інститут має низку кабінетів, що ставлять за своє завдання науково розроблювати історію українського письменства, користуючись і збірками самого Інституту, і матеріалами інших установ. За основні кабінети вважається шість: 1) кабінет біографії Шевченка, 2) кабінет дослідження Шевченкової творчості, 3) кабінет бібліографії Шевченка й нової української літератури, 4) кабінет дошевченківської літератури, 5) кабінет післяшевченківської літератури, 6) кабінет жовтневої літератури.

З багатьох причин, що деякі з них відзначимо нижче, Інститут не має змоги одразу ж повести роботу по всіх лініях. Проте, рік роботи дав уже певні досягнення, які дають підставу сподіватись на краще майбутнє.

В колекціях Інституту є чимало цікавих і ще невідомих матеріалів, що вже тепер спиняють на себе увагу дослідників. Так, О. Дорошкевич, Мих. Новицький використовували Шевченкові автографи (листа до М. Макарова та інш.). І. Айзеншток, О. Дорошкевич, Михайло Могилянський вивчали автографи Кулішеві (надзвичайної ваги листування з М. Лободовським).

Окремі дослідники користувалися й з автографів І. Манжури, Я. Щоголева, І. Нечуя-Левицького й інш. Дещо не притягало до себе уваги, хоч і має велике наукове значіння, як, напр., архів „Червоного Шляху“ за роки 1923—1925.

Науково-дослідча робота Інституту протягом минулого року не розподілялася по кабінетах: цим уникнуто дроблення тих невеликих сил, що згущувалися коло Інституту. А в тім, можемо вже тепер намітити кілька праць колективних, що стануть за основу майбутніх кабінетів. Так, група київських дослідників (О. Дорошкевич, М. Новицький, Б. Навроцький) ставить собі за мету простудіювати початкові роки поетичної діяльності Шевченка (до 1843 р.), досі мало розроблені. У Харкові організується планомірна робота коло дослідження харківських письменників 20—40 років—попередників Шевченка (І. Айзеншток, А. А. Шамрай, П. Тиховський та інш.). У Харкові ж таки М. Плевако почав широкі бібліографічні досліді, а С. Пилипенко і Вол. Коряк заходились коло

дослідження сучасної жовтневої літератури. Крім того, Інститут скупив коло себе досить значні кадри фахівців, які хоч і не беруть безпосередньої участі в щоденній роботі, проте, охоче підтримують усі його заміри.

Незабаром вийде в світ перший збірник Інституту із статтями:

1. Айзенштока („Організація шевченкознавства“), акад. Сергія Єфремова, акад. Дм. Багалія („Шевченко й селянин у переказах і дійсності“), Ол. Дорошкевича („До питання про вплив Герцена на Шевченка“), В. Петрова („Різдво 1846 року в Києві“), В. Державина („Лірика й гумор у Шевченковому щоденнику“), Б. Якубського („До соціології Шевченкових епітетів“), Б. Навроцького („Деякі композиційні особливості „Гайдамаків“), П. Тиховського („На шляху до академічного видання творів Шевченка“), П. Филиповича („Перший руський переклад Шевченка“), Гр. Майфете („Англійський переклад Шевченка“), М. Новицького („Нові матеріали до біографії Шевченка“), В. Міяковського („Нові матеріали до біографії М. Гулака“). Збірник виходить накладом ДВУ.

Незабаром же Інститут сподівається випустити й кілька зошитів своїх „Праць“.

Готується до друку: 1) велика робота Мих. Новицького про Шевченка й „Общество мочемордия“ за зовсім новими й оригінальними матеріалами; 2) збірник статей про початкові роки творчості Шевченка (О. Дорошкевича, М. Новицького і Б. Навроцького) і 3) збірник статей про літературу дошевченківської доби (І. Айзенштока, А. Шамрая, П. Тиховського).

Нарешті, до цього річного свята шевченківського Інститут випустив цілу серію творів Шевченка з відповідними передмовами та поясненнями. До цієї серії увійшли: „Катерина“ (О. Дорошкевич), „Наймичка“ (Б. Навроцький), „Марія“ (П. Филипович), „Сон“ і „Кавказ“ (Д. Багалій), „Бретик“ (Д. Багалій і І. Филипович), „Художник“ (І. Айзеншток), „Назар Стодоля“ (А. Шамрай), „Гайдамаки“ (М. Горбань і А. Річицький), „Капітанша“ (М. Плевако), „Княгиня“ (С. Пилипенко). Серію цю призначено для широкого читача та разом з тим поправний, перевірений текст творів може стати в пригоді навіть для дослідження поета.

Значність проробленої роботи стане зрозуміліша, коли нагадати, що Інститут почав свою діяльність з дуже обмеженими коштами і без жодного приміщення. І досі, маючи вже певні досягнення, маючи деякий інвентар, Інститут ховається по приватних хатах своїх співробітників. Усі заходи що до відведення Інституту власного приміщення до цього часу не дали ніяких наслідків. Хотілося б думати, що хоч на другий рік свого існування Інститут собі приміщення знайде.

Науково-дослідча катедра літературознавства при Харківському ІНО

Науково-дослідча катедра літературознавства при ХІНО має чотири секції: 1) теорії й методології; 2) української літератури; 3) російської літератури; 4) західно-європейської літератури.